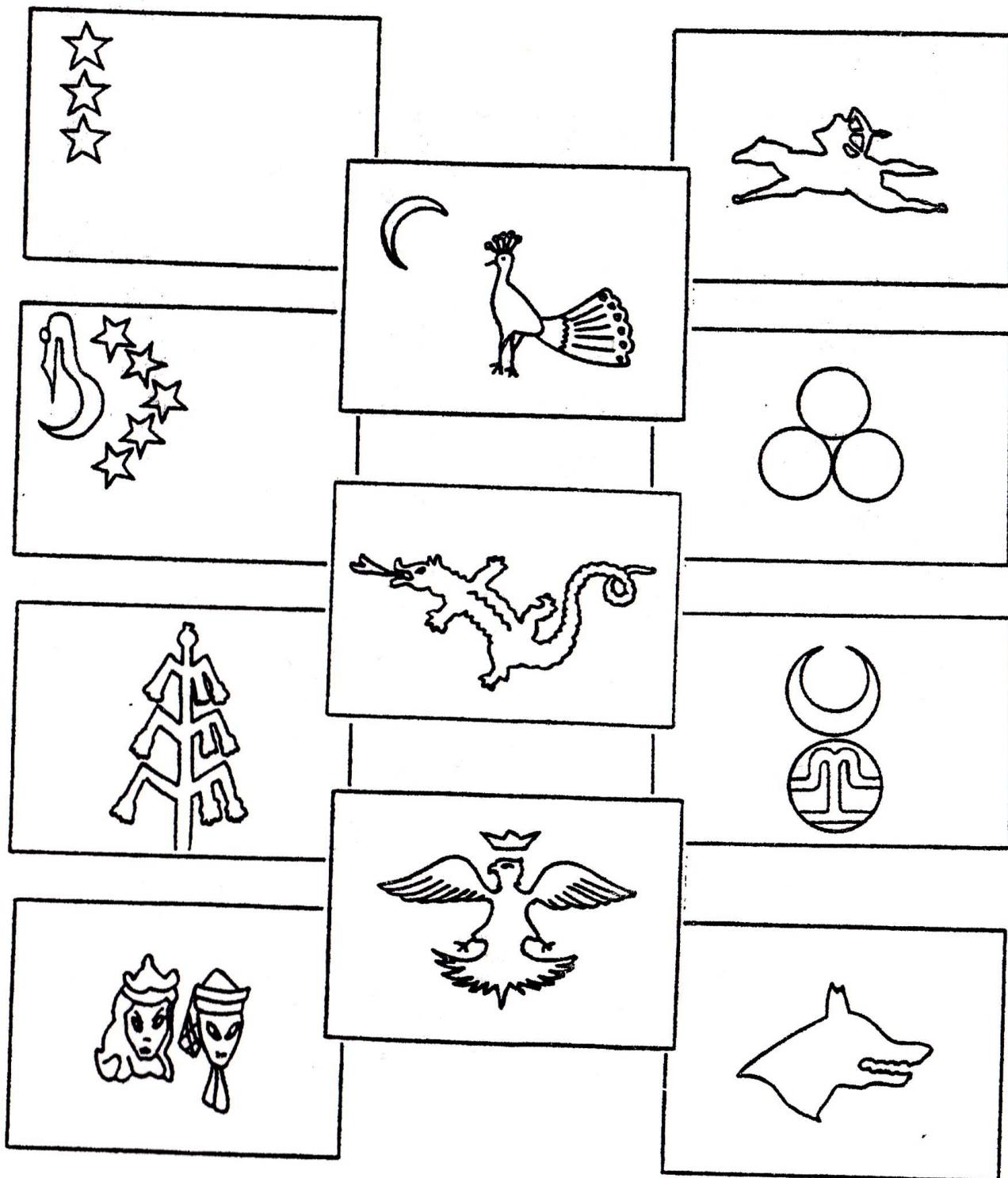

vexiologie

95

ZPRAVODAJ VEXILOLOGICKÉHO KLUBU V PRAZE 3

vexilotogie

95

ZPRAVODAJ VEXILOLOGICKÉHO KLUBU V PRAZE 3

Ing.Jaroslav Martykán

PRAPORY TURKŮ NA JEJICH CESTĚ DO EVROPY

Když jsme v roce 1986 připravovali s kolegou Fr. Píchou pro náš klubovní zpravodaj příspěvek o vlajkách nejvyšších představitelů států světa, netušili jsme ještě nic o symbolice šestnácti hvězd kolem slunce na vlajce prezidenta Turecké republiky (1). Žádné vexilologické publikace se o ní nezmínovaly a, po pravdě řečeno, turecké vlajky nebyly zrovna tím, nač bychom se chtěli specializovat.

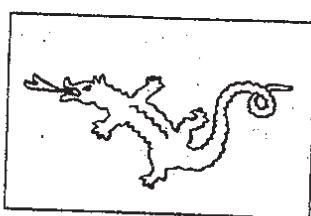
Až pobyt v této krásné zemi mi umožnil dovědět se něco více o symbolice emblému tureckého prezidenta, který se objevuje nejen na jeho vlajce, ale je umístěn i na vstupní bráně před vchodem do prezidentského paláce v Ankaře. V podobě červeného terče se zlatým sluncem uprostřed a 16 zlatými hvězdičkami kolem se umisťuje též na řečnickou tribunu, hovoří-li z ní prezident, a i jinde je znakem přítomnosti hlavy státu. Hlavním motivem emblému je slunce se šestnácti paprsky, které je prastarým mýtickým symbolem türkských národů Asie a i dnes se opakováně objevuje na nových vlajkách republik Ruské federace. Jeho paprsky symbolizují 16 hlavních türkských (turkických) kmenů, a to Osmanské Turky, Azery, Turkmeny, Uzbeky, Karakalpaky, Kyrgyze, Kazachy, Ujgury, Jugury (Jükuje), Tatary, Baškirky, Severokavkazské Turky, Altajce, Tuvince, Jakuty a Čuvaše. Všichni patří do türské (turkické) skupiny velké uralsko-altajské jazykové rodiny, zahrnující i mongoiskou a tunguzsko-mandžuskou jazykovou skupinu.

Nás však bude víc zajímat 16 pěticípých hvězd, uspořádaných do kruhu kolem slunce. Ty totiž představují 16 velkých říší, které kočovní Turci vytvořili za více než tisíc let svého putování z pastvin Střední Asie až na poloostrov Malá Asie. Každé této říší náleží symbol - prapor - který je spolu s emblémem Turecké republiky pojímán v Turecku jako výraz tisícileté historické tradice státnosti tureckého národa a její nepřetržitosti. Proto je nejen interiér předsednictva vlády Turecké republiky, ministerstev a dalších ústředních úřadů honosně zdoben žerděmi z ořechového dřeva, na nichž se skví vedle praporu Turecké republiky i prapory všech jejích 16 předchůdkyní, ale i v prodejnách vlajek, propagačního materiálu a různých dekoračních předmětů můžete zakoupit kovové stolní stojánky s vlaječkami těchto státních celků. Symboly tureckých říší se objevují i v propaga-

nich materiálech o Turecku, byly vydány na poštovních známkách a v Turecku samotném jsou velmi populární (2). Jsou však vyráběny vesměs v jednotné velikosti, formě i rozdílech odpovídajících platné úpravě vlajky Turecké republiky, a proto lze předpokládat jejich silnou stylizaci a malou historickou pravděpodobnost, alespoň pokud jde o jejich tvar a výtvarné provedení. Důvěryhodné vyobrazení se totiž zachovalo jen u nemnoha z nich a většinou jde stejně jenom o rekonstrukce podle písemných záznamů. I přesto však stojí za to seznámit s těmito starými tureckými symboly širší vexilogickou veřejnost.

Turci od pradávna přikládali velkou důležitost praporu (sandžak) a vlajce (bayrak), o čemž svědčí skutečnost, že přestože místo mnoha původních tureckých výrazů přešly do soudobé turečtiny jejich arabské nebo perské ekvivalenty, slova pro prapor a vlajku jsou stále živá (3). Byli to právě Turci, resp. hunští a turečtí žoldnéři sloužící v římské armádě, kteří ve 4. století seznámili Evropany s látkovými prapory, majícimi svůj původ v Číně.

Prvním významným tureckým státem byla Velká říše Hunů, kterou r. 220 př.n.l. založil v sousedství Čínské říše náčelník (yabgu) Teoman, když poprvé sjednotil různé turecké kmény. Po jeho smrti r. 209 př.n.l. nastoupil do čela říše jeho syn Mete, jeden z největších vládců Hunských Turků. Ani 3000 km dlouhá Velká čínská zed nebyla s to zadržet hunskej nájezdy, které plenily Čínu. Nájezdniči si vytvořili na svou dobu dokonalou vojenskou organizaci, se kterou se potom setkáváme ve většině pozdějších tureckých států a v niž rozhodující roli hrály různé klany tzv. Oghuzských Turků, které se později prosadily i proti Hunům. Vojenská hierarchie pod vedením Meteho vytvořila jednu z největších říší světa, sahající od Koreje na východě po Aralské jezero na západě, od Tibetské náhorní plošiny a pohoří Karakorum na jihu k Bajkalskému jezeru na severu. Po Meteho smrti r. 174 př.n.l. se říše oslabila a r. 48 n.l. se rozpadla na dvě části - říši Východních Hunů na jihovýchodě a říši Západních Hunů na severozápadě. Tzv. Jižní říši (Východních Hunů) však záhy obsadili Číňané, Severní se rozpadla pod útoky Číňanů v r. 93 také. Západním Hunům se totiž podařilo znova ovládnout oblasti u severozápadních hranic Číny a přerušit obchod na Velké hedvábné cestě po dobu 65 let, a proto čínská vojska dynastie Východních Chanů podnikla v letech 73, 89 a 91 vítězná tažení, která způsobila zánik hunskejho státu.

obr.1

Y/R

Třebaže Hunové vyznávali astrální božstva a z dopisu náčelníka Meteho čínskému císaři vysvitá, že se klaněli Slunci a Měsici (4), na Meteho (původně zcela jistě trojúhelníkových) praporech červené barvy se objevoval zlatý drak, hledící k žerdí. Evidentně se Hunové inspirovali u svých čínských protivníků (obr. 1).

Po rozdělení a následném rozpadu Velké říše Hunů byli západní Hunové přinuceni opustit svou domovinu a migrovali na západ. Některí z nich založili nový stát na březích Volhy - Říši Západních Hunů - pod vedením jednoho z tu-

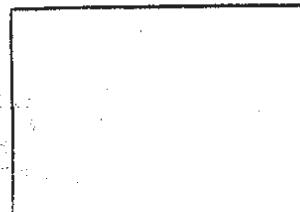
reckých náčelníků Balamira. V tomto prostoru setrvali dvě staletí, když však vyschly řeky a jezera v sousedství pastvin, kde pásli svá stáda, a přechodem na pěstování různých plodin vznikla potřeba úrodnější půdy, vydali se znova na cestu. Pod okrovými prapory chána Panu prošli jižní Ukrajinou a r. 378 překročili Dunaj, aby se usadili v Trákkii a Uhrách. Ve vexilologicích publikacích je barva označována jako oranžově hnědá (obr. 2).

Tzv. Evropští Hunové dosáhli největší moci v letech 434 - 453 pod vedením náčelníka Attily, jehož říše - zvaná Attilova říše - se rozkládala mezi Rýnem a Volhou. Attilova vojska se zastavila před branami Říma a město vzala na milost jenom zásluhou papežových proseb a mírové smlouvy, uzavřené r. 450. Poté, co r. 453 Attila, údajně otrávený křesťanskou princeznou, kterou si na znamení smíru vzal za ženu, zemřel, boje o jeho nástupníci oslabily říši. I když se nejmladšímu Attilovu synovi Irnekovi podařilo zformovat nový a silný stát, jeho nástupci nebyli schopni znovuzískanou jednotu udržet.

Podoba praporu velkého hunského vládce Attily je jedna z mála, která se zachovala díky vyobrazení v jedné kronice (5). Prapor tvoří velký zlatý rozkřídlený a korunovaný orel na bílém listu (obr. 3), který svědčí opět o tom, že se Západní Hunové inspirovali u okolních národů.

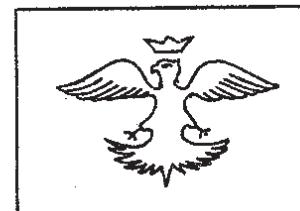
Po rozpadu Velké říše Hunů se jiná větev Hunů, známá jako Bílí Hunové (Ak hunové), vydala na velké tažení jižním směrem, až se usadila v oblasti zahrnující dnešní Afghánistán, severní Indie a Turkestán (Střední Asie). Kmenový svaz Bílých Hunů, známý také jako Heftthalitové, založil svůj stát v oblasti r. 420, kdy náčelník Akhušunvar porobil ostatní kmenové vládce. Velmoci se však stal až za vlády Tóramánovy, který r. 496 dobyl severní Indie. Kočovné kmene Bílých Hunů ovládly oblast severozápadní Indie, odkud postupovaly do vnitrozemí. Největšího rozsahu dosáhla jejich říše kolem r. 515. Až kolem r. 528 se podařilo Guptovcům vytlačit Bílé Huny z indického území a Tóramánův syn Mihiragula ovládal už jenom Kašmír. Rozhodující zásah poslednímu hunskému státu zasadili až Oghuzští Turci, kteří jej zničili r. 567.

Věrní svému jménu vystupovali vládci Bílých Hunů pod bílými prapory, které nesly různá nebeská znamení. Na praporu chána Akhušunvara to jsou 3 zlaté hvězdy (obr. 4).

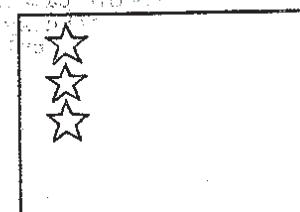
obr.2

Ochr

obr.3

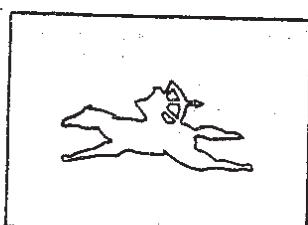
Y/W

obr.4

O/W

Mezi hunskými kmeny, které zůstaly v prostoru Střední Asie, se postupně prosadili Avarští Turci a r. 394 uchopili vládu ve Velkém tureckém chanátu. V 6. století však začali i Avari velké stěhování na západ, usídlili se ve střední Evropě a na Balkáně, kde založili vlastní říši. Nejprve přinutili Byzantskou říši, aby jim platila daně a r. 626 dokonce obléhali její centrum - Carihrad. Neúspěšným obléháním Carihradu však byli významně oslabeni a začali ztráct svůj vliv. Významnou porážku jim ustřířila vojska francského krále Karla Velikého, jakož i nájezdy Bulgarů, pod jejichž tlakem se r. 805 Avarska říše rozpadla a avarské obyvatelstvo bylo vytlačeno do východních Uher a na sever Balkánského poloostrova. Zde, přišlo o svůj původní jazyk, přijalo křesťanství a asimilovalo se; koncem 9. století již zprávy o Avarech mizí.

obr.5

N/V

Symbolem avarských chánů se stal zelený prapor s černou siluetou jezdce na koni; jezdec je otopen zpět a střílí z luku (obr. 5). Je to první symbol tureckého národa, reflektující kočovný způsob jeho života i vojenskou sílu.

Těmi, kdo přinutili Avary k "velkému pochodu na západ", byli již zmiňovaní Oghuzští Turci, kteří r. 552 svrhli ve Velkém tureckém chanátu avarskou dynastii a uchopili se sami moci. Oghuzští Turci,

zvaní v Turecku "původní" Turci (Kök Türkler), mají zvláštní místo v dějinách všech tureckých národů; nejen, že stáli u zrodu jejich proslulé vojenské organizace, ale byli to právě oni, kdo první užili slova "Türk" ve jménu svého státu. Za jejich vlády, která trvala 193 let, uplatnili systém dvojí říše. Jeden ze zakladatelů Turkestánské říše, Bumin, se stal chánem Východu a jmenoval svého bratra Istemího vládcem Západního chanátu. Ze svého hlavního města Ótiúken na řece Orchum ve Střední Asii ovládali provoz na Hedvábné cestě a tak držídli sousední Čínu. Následkem jejich politických úkladů byla Turkestánská říše trvale oslabována, až se nakonec rozpadla. Východní chanát Oghuzských Turků, zvaný Toguz Oghuz, se dostal pod svrchovanost Číny v r. 647, zatímco Západní chanát, známý jako On Ok, později ovládli Ujguři. Vraždy chánů Kul Tigina (r. 731) a Bilgeho (r. 734) se staly znamením definitivního konce vlády Oghuzských Turků ve Střední Asii.

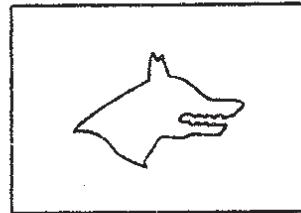
Nejdůležitějšími památkami, které tady po Oghuzských Turcích zůstaly, jsou tabulkы s tureckými nápisy, tzv. Orchunský monument. Nápisy na tabulkách, které rozluštěl Švéd Thomsen, jsou zdrojem našich znalostí o oghuzské mytologii. Podle jedné z legend (6) měl zakladatel kmeneového svazu Oghuzských Turků, chán Oghuz, šest synů, kteří se jmenovali Gün (Den), Ay (Měsíc), Yildiz (Hvězda), Dağ (Hora), Deniz (Moře) a Gök (Obloha), jejichž 24 potomků založilo 24 kmene svazu. Kmeny, pocházející od jednoho z Oghuzových synů, měly stejné totémové znamení, které vyšívaly na své "nebesky modré" prapory, označovaly jimi své stany a značkovaly svá zvířata. Mezi těmito znameními nacházíme sokola, káně, orla, raroha, jestřába a motiv tří ptáků, které používaly kmeny Denizovy (7). Celý kmenový svaz však měl za to-

temové zvíře vlka, o jehož mytologickém významu pro Turky jsme již ve *Vexilogii* psali (8). Objasňuje jej i jeden z nápisů na Orchunském monumentu, který nechal zapsat chán Bilge. Připomíná je porobu svobody milovných Turků Činany si chán stěžuje, že "turečtí šlechtici se stali otroky a turecké divky konkubíny. Turečtí bejové se vzdali svých slavných titulů a přijali čínská jména. Turci žili po 50 let pod jejich hanebnou vládou, ale bůh nebes nedopustil, aby byl turecký národ rozprášen! Seslal mého otce, chána Ilteriše, a mou matku, Iblige Hatun, aby znova sjednotili národ. Bůh jim dal sílu, a tak se naši předkové stali vlyky a nepřátelé Turků se stali ovciemi. Nepřítel se rozprchl jako stádo ovci před vlky. Můj otec chán, který jel na svém koni z východu na západ, spojil turecké kmeny a znova vytvořil turecký národ! Volám vás, oghuzští šlechtici! I když se obloha zřitila, i když se Země rozestoupila, turecký národ, turecká země, turecký stát a turecké zvyky přežijí! Velký turecký národ! Volám vás, vrátte se zpátky ke svým kořenům! Budte hodní těch, kteří zemřeli za tento národ!" (9) Může být ještě pochyb o tom, proč je na světlemodrému lистu praporu Oghuzských Turků (obr. 6) zlatozluta vlčí hlava?

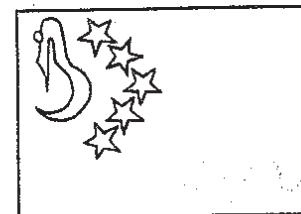
Potomky západní větve Oghuzských Turků byli Chazaři, kteří se po Hunech a Avarech také vydali na západ a r. 468 založili ve východní Evropě mocnou říši. Území Chazarské říše zahrnovalo oblast Krymu, Podněštří, Podoni a Povolží, kam přišly tyto kočovné kmeny z Dagestánu a z oblasti mezi Krymem a ústím Volhy. Stejně jako ostatní turecké kmeny sice vyznávali Chazaři šamanismus, ale stali se prvními Turky, kteří přijali islám. Když však jejich územně rozlehlá říše zmizela po válce s Rusy r. 965 a zachovala si svou existenci jenom jako malé knížectví až do 11. století, Chazaři se obrátili k judaismu.

Svým symbolem však zůstali věrni oghuzské mytologii - na světlemodrý list praporu přidali k pěti bílým hvězdám i šedého (stříbrného) sobola - symbolu lovu. (obr. 7).

Vedle Činanů se o rozpad vlády Oghuzských Turků nad stepními oblastmi Střední Asie zasloužili i Ujguri, kteří se r. 745 zmocnili vlády nad Velkým tureckým chanátem a své centrum ustavili v Karabagasunu, vzdáleném jenom 60 km od oghuzského Ötükena. Po dvě stě let své vlády bojovali s Činany, muslimskými Araby i ostatními rivalskými tureckými klany, přesto založili ve východní části Turkestánu usazenou civilizaci na poměrně vysokém stupni rozvoje, o čemž svědčí i první příklady tureckého písemnictví, doložené v této době. Jistě tomu přispěl odklon od tradičního tureckého šamanismu, když se r. 762 obrátil ujgurský chán Bagu na manicheismus, který se tak stal oficiálním nábožen-

obr.6

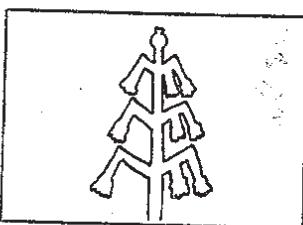
obr.7

stvím říše. Nová víra však nevyhovovala požadavkům denního života a hospodaření kočovníků na stépích. Ujguri proto začali postupně ztrácet své bojové kvality a usazovat se. Vyšší životní úroveň tak museli Ujguri vykoupit ztrátou politické nezávislosti a své vojenské síly, které nahradilo čínské područí.

Manicheismus, náboženské učení založené na starobylé přírodní filosofii o dualismu v přírodě, ovlivnil také ujgurskou symboliku. Princip střídání sil jing a jang, který staví ženství, tmu a měkkost proti mužství, světlu a pevnosti, je zpodobněn i na ujgurském praporu. Na žlutohnědém listu, jehož barvu přejali Ujguri patrně od Číňanů, je černá kresba hlavy ženy a muže (obr. 8).

Tradiční turecké astrální motivy, zejména Mésic, kterému kladli ujgurští chánové, jež od něj odvozovali svůj původ, mimorádný význam, a ještě v letech 710 - 850 byly odvolávky na něj součástí jejich oficiálních titulů (6), jakoby už byly zcela zapomenuty.

Oslabení pozice Ujgurů vůči Čínské říši vedlo ke ztrátě jejich postavení mezi tureckými kmeny a r. 940 na trůn Velkého tureckého chanátu nastoupila dynastie Karachánovců. Třebaže vládla chanátu poměrně krátce, zapsala se Karachánovská říše, která ovládala Střední Asii v oblasti hor Ťan Šan, do tureckých dějin významným písmem. Stala se prvním tureckým státem, který za vlády chána Satuka Buğry kolektivně přijal islám a otevřel tak všem Turkům cestu k islámu v době, kdy toto náboženské hnutí ve své vlasti, Arábii, ztrácelo na síle. Tímto krokem umožnili Karachánovci nástup Seldžuků, kteří pod prapory islámu poskytli upadající víře životadárnu podporu.

obr.8

N/Y

I když Karachánovci už po nástupu Seldžuků r. 1040 jenom skomírali a r. 1212 zanikli bez jakéhokoliv většího vlivu, hlásili se po celou dobu své existence k řízení Velkého chanátu (Karachánovci, turecky "Karahanlilar" česky znamená "velcí chánové"). Na šafránovém listu svého praporu nosili bílou standartu v podobě několikanásobného bunčuku (tugu), který byl patrně odznakem velkého chána (obr. 9). Na jejich mincích se však jako tradiční věturecký symbol objevoval půlměsíc, ke kterému se hlásily i další muslimsko-turecké dynastie té doby (Ghaznovci a Gurové v Indii, Seldžukové ve Střední Asii aj.) (10). Tak se starý astrální symbol Turků stal zároveň znamením islámu.

Objevuje se i (a to poprvé) na vlajce Ghaznovců, kteří ve stejně době jako Chazaři na západě a Karachánovci na východě ovládali již Asie. Stát založený r. 926 v chorásanském městě Ghazni náčelníkem Alpem Tekinem (Alptekinem), dosáhl svého vrcholu po r. 1000 za vlády sultána Mahmúda. Muslimský fanatický Mahmúd, známý také jako Dobyvatel, porazil r. 1001 pod praporem svaté války proti nevěřícím vládce Paňdžábu a zahájil tak dobý-

W/O

vání Indie, kam usporádal celkem 17 tažení. Za vlády Mahmúda Dobytatele (998-1030) dosáhla Ghaznovská říše svého největšího územního rozsahu a rozkvětu. Kromě severní Indie zahrnovala i území dnešního Pákistánu, Afghánistánu, Iránu a sahala až ke břehům Kaspického moře. Silně ovlivněnou perskou kulturou zústával tento stát po smrti Mahmúdové od r. 1040 pod správou Selžuků, až byl zcela zničen r. 1187.

Islámský půlměsíc se stal dominujícím symbolem v Ghaznovské říši, a jak napsal náčelník Sebüktékin, používaly se v jeho armádě standarty s půlměsícem (tzv. timsal) (11). Dobyvatelům počítají začali turečtí králové v severní Indii razit mince, kde se kromě hvězdy objevuje i islámský půlměsíc (12). Prameny z té doby potvrzují, že se indičtí Turkové také začali obracet k zelené barvě (ačkoliv stan sultánovy manželky Ekber Haním byl červený, vlál nad ním zelený prapor) (13), a tak není divu, že i vlajka připisovaná jejich sultánovi má na olivově zeleném listu bílý islámský půlměsíc a žlutého páva hledícího k žerdi (obr. 10). Páv je významným indickým symbolem, který je synonymem královské vzdálenosti, a v hinduistické mytologii vystupuje jako jízdní zvíře syna Šívova, boha války Skandy (14).

Těmi, kdo otevřeli Anatolii Turkům, byli Seldžukové z kmenového svazku Oghuzských Turků. Pod vedením svého kmenového náčelníka Seldžuka založili r. 990 v oblasti Buchary a na březích Kaspického moře stát, který později vešel do historie jako Velká seldžucká říše. Seldžukové se stali prvním kmenem Oghuzských Turků, který se obrátil na islám a odtrhl se tak od ostatních kmenů. Svého výsadního postavení bojovníků za novou ideologii využíval při expanzi na území obsazená jinými tureckými kmenovými svazy. Tak např. r. 1040 porazili náčelnici Tughrul beg a Čaghri beg vojska sultána z Ghazní, a zahájili tak imigrační vlnu seldžuckých Turků do Iránu. Ideologickým bojem proti šíitským Büjovcům, kteří ovládali Bagdád, Fátimovcům a byzantské říši ospravedlňovali Seldžukové své dobytí Bagdádu a faktickou moc nad kalifátem od r. 1055, vstup do Anatolie r. 1071 a konečně i vyrávání posvátného Jeruzalému z fátimovských rukou r. 1077. Tehdy již moc říše dosáhla vrcholu a za vlády sultána Melika šáha (1072-1092) se její hranice rozprostřely k Samarkandu a k čínským hranicím na východě nebo do Jemenu na jihu. Po Melikově smrti a vinou křižáků výprav, které si vzaly za záminku k útokům obsazení Svatého hrobu muslimy, moc Seldžuků postupně slábla, až je r. 1151 porazili Karakitajové a po smrti sultána Sandžara (1118-1157) přestala Velká seldžucká říše existovat.

Seldžucká vláda přetrvala jenom v Anatolii, kde z příkazu sultána Melika šáha založil r. 1077 šáh Sulejmán Anatolský seldžucký stát (tzv. Rumský sultanát) se sídlem v Konyi, který po přechodném období ohrožení křižovými výpravami r. 1176 konstituoval své postavení. Neohrožována Byzantinci ani křižáky vzkvétala v Anatolii seldžucká kultura a svého vrcholu dosáhla za sultána Alaeddina I. Keykubada (1220-1237). Rumský sultanát v té době sloužil jako útočiště myslitelů, vědců a umělců z celého

obr.10

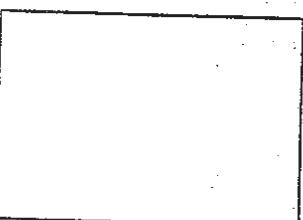
muslimského světa, neboť arabský kalifát se ocitnul pod tlakem mongolských nájezdů v rozkladu. Avšak i sami Seldžukové přispěli ke kulturnímu dědictví pestré společnosti Malé Asie svými specifickými projevy, ovlivněnými uměním Dálného východu, zvláště Číny, a jejich spojením s prvky islámskými vznikl svébytný seldžucký umělecký styl. Mongolské expanzi se však nevyhnul ani seldžucký stát v Anatolii, který chány dráždil svým dominujícím postavením mezi muslimskými národy. Vojska sultána Guyaseddina II. Keyhusreva byla r. 1243 v bitvě u Kosedagu poražena, říše se rozpadla na řadu vazalských státečků (bejliků) a sama seldžucká dynastie vymřela smrtí sultána Mesuda II. r. 1308.

Je zarážející, že tak vyspělá kultura, jako je seldžucká, po sobě nezanechala jasné důkazy o tom, jakou podobu měly seldžucké prapory (15), třebaže z literárních pramenů vyplývá, že jim Seldžukové přikládali velký význam. Například prapor byl znakem investitura a vazalského poměru, "sandžak" byl zároveň administrativní územní jednotkou seldžucké a později i osmanské říše. Z umělecké výzdoby seldžuckých náboženských staveb v celém Turecku vyplývá, že i nadále v jejich symbolice přetrvávají "východoevropské" symboly hvězdy a půlměsíce (které se objevují i na mincích), doplněné však o některé nové prvky: např. lva, hada, palmových ratolestí (převzaty patrně z chetitských vzorů), dvouhlavého orla (vliv byzantský), Slunce aj. Je zajímavé, že muslimští Seldžukové používali zoomorfni a v některých případech dokonce antropomorfni výzdobu i na duchovních stavbách, ačkoliv to islám zapovídá (nehledě na kombinaci muslimského půlměsíce s křesťanským křížem na byzantském hradě Yoroz v Bosporské úžině) (16). V katalozích mincí z doby Guyaseddina II. Keyhusreva uváděná razba se lvem a sluncem svědčí podle odborníka na turecké dějiny Hammera o tom, že tento panovník používal stejných symbolů na svém praporu (17). Protože však i to je pouhá domněnka, byl prapor Seldžuků uměle konstruován a na světlemodrý list byl umístěn nejvýraznější seldžucký symbol - bílý orel - přes kterého byl položen černý luk se šípem (obr. 11). Ten navazuje na legendu o synech chána Oghuze, kteří našli tři zlaté šípy a zlatý luk, jež se staly symbolem jednoty kmenového svazu (porovnej s naší pověstí o třech prutech Svatoplukových), a na svém znaku je používal oghuzský náčelník Kavurd. Tato legenda vedla některé turecké odborníky (ředitel knihoven Hasan Fehmi Turgal) k domněnce, že to, co je na seldžuckých mincích interpretováno jako hvězda a půlměsíc, mají být ve skutečnosti šíp a luk (18).

Po smrti posledního sultána Velké seldžucké říše Sandžara r. 1157 založil chorezmský šáh Muhammad říši, která se stala záhy dominantní na širokém území, zahrnující

N/W/B.

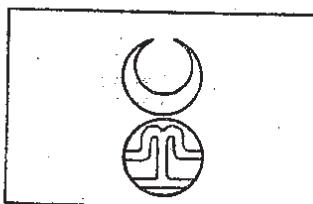
obr.12

Chorásán (Irán), Kavkaz, Afghánistán, Chorezm, Balchaš a Aral. Když roku 1220 Chorezmskou říší okupovali Mongolové, rozptýlili se obyvatelé a jejich říše po smrti posledního vládce Dželaletina r. 1231 zanikla. Třebaže je doloženo, že nad vojenským táborem posledního chorezmského panovníka Dželalettina vlála v několika exemplářích tmavocervená vlajka (19), obecně se Chorezmské říší připisuje vlajka černá (obr. 12) v jedné z islámských barev, naležící abbásovským kalifům; bližší souvislosti mi však nejsou známy.

Po migraci velké části Turků na západ založili za pomocí zbývajících tureckých kmenů Mongolové r. 1202 nový stát ve vnitrozemské Asii. Zakladatel této turecko-mongolské říše, která ve 13. století ohrožovala ostatní turecké státy v Asii, Temmúdzín, přijal za souhlasu náčelníků všech kmenových svazů r. 1206 titul Velkého mongolského chána (Čingischána) a zdrcujícími nájezdy začal svou říší rozširovat. V r. 1215 dobyl Peking a později přepadl stát Naimanských Turků, r. 1220 porazil Chorezmskou říší a dobyl celý Turkestán. Ve snaze rozšířit svou nadvládu a podmanit si seldžucké sultány v Anatolii, vtrhl r. 1243 Mongolové i do malé Asie. Mezitím však r. 1227 Čingischán zemřel a velkým chánem se stal jeho syn Ögedej, který však vládl jenom omezenému území. Ještě za Čingischánova života byla totiž mongolská říše rozdělena na 4 údely (ulusy), v nichž měli po otcově smrti vládnout jeho synové. Ögedej dostal západní Mongolsko a Tarbagatajsko, Čagataj, Kašgarsko, Sedmiříčí a Mávaránnahr ve Střední Asii, Džuci dostal země od Irtyše na západ a Tuluj otcovský ulus, tj. v podstatě území dnešního Mongolska. Mongolskými výboji do Číny, Iránu a do východní Evropy však bylo toto rozdělení záhy porušeno. Již v r. 1236 založil chán Batu Zlatou hordu, jejíž vojska vtrhla v letech 1237-1238 do Ruska a porazila ruská knížata v bitvě na řece Siti. V letech 1239-1240 se vpád do Ruska zopakoval a postupoval až do střední Evropy. Druhé dělení mongolské říše pokračovalo za vlády velkého chána Möngka, jehož bratr Hülägü dobyl r. 1255 Bagdád a vyvrátil abbásovský kalifát. Založil také říší flíchánů - Hüläqúovců ve Střední Asii, která zahrnovala dnešní Irán, Irák, Kavkaz, Afghánistán a také východní část poloostrova Malá Asie. Flíchánovcům se Rumský sultanát podrobil a uznal svou vazalskou závislost na nich. Rozdělení turecko-mongolské říše bylo fakticky dokončeno za vlády velkého chána Kubilaje (1260-1294), který r. 1279 dovršil dobytí Číny a Koreje a v Číně založil dynastii Jüan (1279-1368), zatímco západní ulusy se definitivně oddělily a osamostatnily.

Barvou Mongolů byla na samém počátku bílá. Jak potvrzuje většina autorů, písících o období vlády Čingischánovy, používali Mongolové na území Anatolie (flíchánovci) bílé prapory a podle pověsti i Čingisův prapor nesl na bílém poli černý půlměsíc (17). Podle Kalmyků, kteří údajně uchovávali originál chánova praporu, však vypadal jinak. "Kalmyckou" variantu pak cituje i vexilologická literatura. Podle W. Smitha (20) přijal chán Temmúdzín r. 1206 ležením u řeky Onan s novým jménem i velkou bílou standartu - trojúhelníkový list s devíti cípy, zakončenými svazy černých jačích žíní (tugy). Počet cípů (tugů) symbolizuje devět kmenů, jejichž náčelnici se stali poradcí velkého chána. List praporu je modře lemovaný a uprostřed nese leticího a hlavou k žerdi otoceného raroha, který představuje ochranného ducha chánova. S tímto popisem se vzásadě shoduje i Kurtoğlu, podle

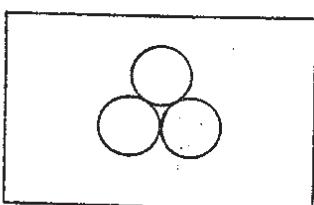
néjž je však žerd praporu zakončena prostým bunčukem (21), zatímco podle Smitha je mnohem bohatší - zlacený trojzubec se čtyřmi koňskými ohony. Ty mají připomínat chánovu moc nad čtyřmi světovými stranami, neboť Mongolové věřili, že svět může být dobyt jenom ze hřbetu koně. Podobu tohoto osobního Čingischánova symbolu, který byl patrně vztyčován před jeho stanem něbo na jeho voze, jsme již ve *Vexilologii* uveřejnili (22). Z nástupnických států Čingischánovy veleříše je v Turecku považována Zlatá horda (Kipčák) za předchůdce dnešní Turecké republiky a a jako

obr.13

nejvýznamnější z mongolských států tohoto období, protože ilchánovci na území dnešního Turecka žádnou centralizovanou moc nevytvořili. Také prapor Zlaté hordy má bílý list s černobílým piktogramem a červeným půlměsícem nad ním (obr. 13). Červený půlměsíc připomíná islámskou víru, kterou s výjimkou státu Kublajchánova přijaly všechny nástupnické říše. Černobílý piktogram představuje spojení tzv. bílého a černého tugu (zhotovených ze světlých nebo tmavých žiní koňů a jaků), které jsou symboly mírové doby a války (22).

Rozpad kdysi mocné Čingischánovy říše vedl k intenzivním bojům mezi jednotlivými mongolskými vojevůdcí, zejména když na konci 13. století se institut velkého chána přenesl do Číny. Vnitřních třenic se zúčastnil i emír Timur, zvaný Timur Chromý (Timur Lenk, Tamerlán), který se r. 1370 zmocnil vlády v čagatajském chanátu a prohlásil se vůdcem všech Mongolů a Turků. Nejprve se součástí Tamerlánovy říše stalo území Zlaté hordy, poté dobyl další země: Chorásán a írán (1380-1393), Povolží (1395-1397), východní Anatolii, Bagdád a Severní Indii (1398-1399). Později se zaměřil proti Sýrii (1401) a západní Anatolii, kde r. 1402 v bitvě u Ankary porazil osmanského sultána Beyazida I. a celou zemi vyplenil. Ponechal ji však znovu svému osudu, protože spory mezi jeho náčelníky ohrožovaly jednotu říše. Spory o trůn po Tamerlánově smrti r. 1405, do nichž byli zataženi jak jeho synové, tak vnukové, vedly k rozpadu centrální moci. Timurovi potomci vládli ze Samarkandu oblastem Střední Asie a z Herátu ovládali Chorásán a írán, jejich moc se však postupně oslabovala a bývalá Tamerlánova říše se r. 1501 definitivně zhroutila.

obr.14

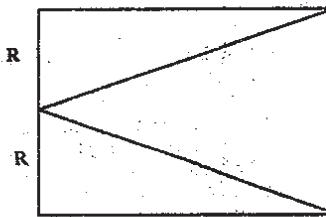
Podle historika Hammera vlála nad Timurovým hradem v Samarkandu vlajka s vyšitým drakem (zřejmě emblém čagatajského chána), zatímco později se objevují jenom červené třícípé prapory se zlacenou čnělkou v podobě půlměsice (23). Když se vypravil Tamerlán do Anatolie, používal již prapor s vyšitým půlměsícem, jak se o tom na dvou místech svého díla zmiňuje kronikář chánových výprav Šerefettin (24). Vedle osobního symbolu vládcova však

existoval i prapor říše, který měl na modrém poli vyobrazení tří bílých kouli (obr. 14). Třebaže dříve převažující bílá barva se z mongolských praporů vtratila, zůstala pro ně symbolem posvátné čistoty a božství. Tři koule symbolizují Slunce, kulatý Měsíc a oheň, přičemž Slunce a Měsíc jsou považovány v mongolské mytologii za matku, resp. otce Mongolů a mají tak božské poslání. Modrá barva je částí mongolské tradice a spojuje se s představou bezoblačné oblohy; poprvé se objevila patrně právě na praporu Tamerlánovy říše (25).

Posledním mongolským státem, zastoupeným hvězdičkou na emblému tureckého prezidenta, je **Mughalská říše**, která vešla do dějin také pod názvem říše Velkých Mogulů. Založil ji r. 1527 jeden z potomků Tamerlánových a bývalý vládce Fergány Bábur, který byl ze Střední Asie vypuzen svými soukmenovci. V bitvě u Pánipatu zvítězil r. 1526 nad vojsky Dillíského sultánátu a dal se v Dillí prohlásit králem nové, mughalské (tj. mongolské) dynastie. Za vlády Humajúnovy (1530-1556) nová říše poněkud ztratila z pozic na indickém poloostrově, které jí vydobyl jeho otec. Její význam však dosáhl vrcholu v období šáha Akbara (1556 - 1605), který v zájmu obrany země před nájezdovými kočovníky ze severozápadu upevnil centrální moc, provedl daňovou, náboženskou a další vnitřní reformy říše. Mughalský stát rozšířil připojením Gudžarátu, Bengálska, Biháru a dalších indických území. Za vlády jeho syna Džahángíra (1605 - 1627) se už nepodařilo zabránit odstředivým tendencím, neboť guvernéři a vojenští velitelé, kteří využili existujícího povstání indického obyvatelstva, prohlásili nezávislost oblastí, kterým vládli. Na indickém subkontinentu se však také začalo upevnovat postavení evropských koloniálních zemí (Portugalska, Anglie a Nizozemí), které podporovaly teritoriální rozšíření Indie. Když se k tomu později přidaly iránské a afghánské útoky, Mughalská říše se zcela rozpadla r. 1858.

I když se právě na praporech Mughalských velitelů objevovaly černé půlměsíce (26), symbol Mughalské říše je řešen veskrze moderním způsobem - tvoří jej červený list se žlutým rovnoramenným trojúhelníkem se základnou na vlajícím a vrcholem uprostřed žerdového okraje (obr. 15). Červená barva představuje islámskou víru, zatímco žlutá je spojována s Mongoly v jižních oblastech jejich působení. Např. již kolem r. 1308 jsou doloženy žluté vlajky se třemi půlměsíci, s hvězdou, půlměsícem a křížem, které používali mongolští ilchánovci v Iránu (17). Může však jít i o abstrakci zlatého slunce, které se objevovalo na praporech indických rádžů již v dobách jejich bojů s tureckými nájezdníky ghaznovského Mahmúda Dobytatele (13).

Sestnáctým a posledním předchůdcem Turecké republiky, který je připomenut na znaku prezidenta Turecké republiky, je Osmanská říše. Protože však vývoji vlajek a praporů na jejím území chci věnovat zvláštní pojednání, přehled symbolů velkých tureckých říší uzavřu právě nyní poděkováním své dcerě za překlady tureckých textů.

obr.15

Poznámky:

- (1) J.Martykán - Fr.Picha: Vlajky nejvyšších představitelů světa, část V - Asie; *Vexilologie* č.64, s.1271.
- (2) Uvedené vyobrazení praporů včetně barevného provedení bylo převzato z publikace Turkey 1988, vydané generálním ředitelstvím tisku a informací v Ankaře r.1988, s. 23-24. Série známk s prapory tureckých říší byla v černobilém provedení otištěna ve vexilogických periodikách *Flaggenmitteilung* (č. 104, 113, 122 a 134) a *Vlaggen* (č. 33, 37, 45, 46 a 50). Jejich popis pomohl upřesnit barevné odstíny několika praporů.
- (3) Ačkoliv slova "sandžak" (píše se "sancak") a "bayrak" byla původně synonyma, je dnes v jejich použití patrný rozdíl. "Sancak" byl původně výraz pro všechny symboly zavěšené nebo pevně připevněné k žerdi; tyto symboly byly nošeny před shromážděním lidí a v místě zastávek se zarážely do země. Od starotureckého výrazu "sançmak" - zarazit, zastrčit - pak časem vznikl i výraz "sancak", který se začal používat i pro samotný takto nesený látkový symbol. Jiný výraz se ve staroturečtině psal jako "binaenaleyh" a znamenal probodnout, propichnout; v moderní turečtině se píše "batırmak" a z jeho infinitivu se pak vyvinulo slovo "bayrak". F.Kurtoğlu upozorňuje na nutnost oba výrazy rozlišovat, i když oba znamenají formálně totéž - látkový symbol. Patří-li soukromé nebo veřejnoprávní osobě, má se pro něj používat pojem "bayrak"; všem, které představují symbol národní, se má říkat "sancak". Proto Turci nazývají svou národní vlajku "alsancak", tj. červený prapor. Sám Kurtoğlu však připomíná, že se oba výrazy používají ve smyslu právě opačném. A také současný turecko-anglický slovník vydaný v Turecku překládá "bayrak" jako "flag" (vlajka), zatímco výrazu "sancak" překládá význam "flag, banner, standard", tedy vlajka, prapor, standarta. S přihlédnutím k tomu tedy "sancak" překládám jako prapor, zatímco "bayrak" jako vlajka.
- (4) Türk Tarihi Tetkik Cemniyet, cilt 1, s.51 (1932) in F.Kurtoğlu: Türk bayrağı ve ay yıldız, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2.vydání, Ankara 1987 (1.vydání 1938), s.46.
- (5) Tokyo ve Uygurlarda Han unvanları, cilt II., resim 1 inde in Ahmet Çağferoğlu: Türk Hukuk ve İktisat Tarihi (1931).
- (6) F.Kurtoğlu, op.cit., s.46.
- (7) F.Kurtoğlu, op.cit., s.50-51.
- (8) Gagauzsko, *Vexilologie* č.81, s.1603. Podle staré turecké legendy (zmiňované např. v publikaci A.Islama: Turkish Epic Stories, Ankara 1988, s. 16) se na cestě k neposlušnému chánovi Urumovi dostala vojska Oghuzských Turků v čele s chánem Oghuzem na místo zvané Ledová hora. Na jejím úpatí se spojovalo mnoho cest a Oghuz se nemohl rozhodnout, kterou z nich se vydat. Té noci však modré světlo z oblohy zahalilo jeho stan. Když vyšel chán před stan, viděl, jak se ze světla vynořil vlk s nebesky modrou kožešinou a hřívou. Řekl chánovi, že mu ukáže cestu, a nato chán Oghuz a jeho armády se vydali na cestu za velkým vlkem s modrou srstí a modrou hustou hřívou, který kráčel před nimi. Následuje ho dobyl Oghuz a jeho mužové mnoha zemí.

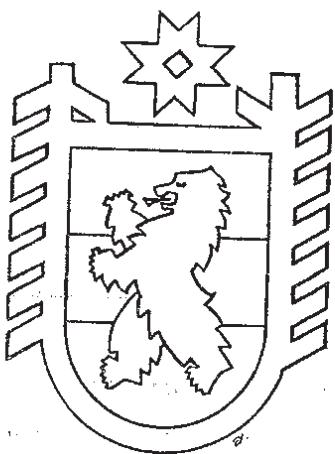
- (9) O.Oktay: A brief history of Turks, publikace ministerstva kultury a turistiky Turecké republiky č.765, Ankara 1988, s. 23-24.
- (10) Jeden z vládců tureckých kmenů v Indii jménem Yaldiz nebo Yildiz (tj. česky hvězda) Bey r. 1206 razil mince, na nichž se nacházela hvězda a půlměsíc (F.Kurtoğlu, op.cit., s.47).
- (11) F.Kurtoğlu, op.cit., s. 47.
- (12) D.Süheyi: Türk Bayrağı, 63-64 numaralı Şehremaneti (1929).
- (13) F.Kurtoğlu,op.cit., s.53.
- (14) Bhagavadgita, Praha, Odeon 1976, s.196.
- (15) F.Kurtoğlu, op.cit., s.52.
- (16) F.Köprülüoğlu: Türk Hukuk ve iktisat (Bizansin Osmanlı Müesseselerine Tesiri) (1931).
- (17) F.Kurtoğlu, op.cit., s.54.
- (18) F.Kurtoğlu, op.cit., s.51.
- (19) Zmiňuje se o tom R.Nurbey ve svém díle "Histoire de Croissant", Alexandria (1933).
- (20) W.Smith: Flags through the ages and across the world, Winchester 1975, s.62.
- (21) F.Kurtoğlu ve svém díle na s. 54 cituje znalce kalmycké kultury E. Kara Davana.
- (22) J.Šíma: Z dějin mongolských praporů a vlajek do r. 1921, Vexilologie č.69, s.1340.
- (23) F.Kurtoğlu, op.cit., s.54-55.
- (24) H.Fehmi Turgal: Sancak hakkındaki tetkikler (Místo a rok vydání neuvěděno).
- (25) K symbolice barev i figur obsažených na praporu se vyjadřuje v citovaném díle J. Šíma, Vexilologie č.69,s.1342.
- (26) F.Köprülüoğlu, op.cit., s.257-259.

NOVÉ ZNAKY

KYRGYZSTÁN

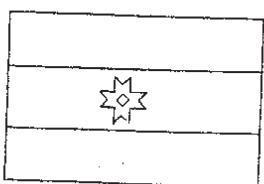
Dne 14. ledna 1994 schválil předseda Nejvyšší rady Kyrgyzské republiky M. Serimkulov nařízením č. 1429-XII nový znak. Tvoří jej bílý sokol s roztaženými křídly uprostřed modrého kruhu, jenž je biele lemován. V pozadí je jezero, výběžky hor Ala-Too a vycházející slunce se zlatými paprsky. Po obvodu kruhu jsou pěničné klasy a bavlníkové tobolky. V horní části pak nápis Kyrgyz a v dolní Respublikasy. Autorem znaku je S. Dubanajev a A. Abdrajev. (Dopis ruského vyslanectví v Kyrgyzstánu z 3.11.1994.) M.V.Revnivcev

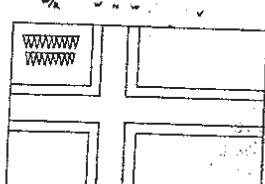

KARÉLIE

Ačkoliv karelská vlajka byla přijata 16.2.1993 (viz *Vexilologie* č. 88, s. 1726), ke schválení znaku došlo až o osm měsíců později. Dne 25.10.1993 vydalo předsednictví Nejvyšší rady Karelské republiky nařízení, v jehož bodě 2 přílohy je znak popsán. Má dvakrát přičné dělený španělský štit v karelských barvách s černým medvědem uprostřed. Zlatý okraj štítu přechází (heraldicky) napravo ve stylizovaný smrk a nalevo ve stylizovanou borovici. Nad štítem je zlatá osmipá hvězda, sluneční znak Sampo. Autorem znaku je Jurij Serafimovič Nivin. Ten navrhoval užit sluneční znak (nikoliv však žlutý, ale červený) i ve středu zelenobílomodré karelské vlajky (obr. 1). Naproti tomu další výtvarník V. Dobrynin se inspiroval návrhy finského ma-

obr. 1

obr. 2

obr. 3

liře A.Gallen-Kallely z 20. let tohoto století. Na vlajce (obr. 2) jen změnil počet trojúhelníčků, aby odpovídal počtu oblastí republiky. Nad štítem znaku, v němž opět dominoval medvěd, umístil pokrývku hlavy dřevorubců (obr. 3). K ní však měla odborná porota značné výhrady a poměrem hlasů 5:3 rozhodla o prvenství návrhu J.S.Nivina.

A.N. Basov

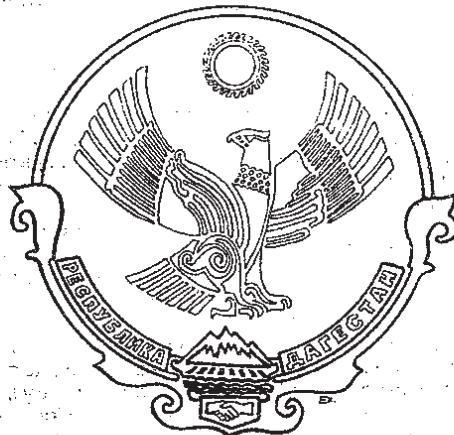
JUGOSLÁVIE

Jak nás informoval francouzský vexilog André Wocial, jugoslávský parlament nepřijal 20. října 1993 znak popsaný a vyobrazený ve *Vexilologii* č. 90, s. 1761, ale jeho modifikaci. Ta spočívala především ve vypuštění zeleného pažitu z černohorského znaku, protože mohl symbolizovat muslimy. (Úřední zdůvodnění se však odvolávalo jen na popis znaku v černohorské ústavě z r. 1905, kde pažit nebyl zmínován.) Schválená kresba znaku je dílem skupiny umělců z fakulty užitého umění bělehradské univerzity pod vedením profesora Bogdana Krsice. Dne 31. prosince 1993 ji otiskl *Službeni List SRJ* v č. 89.

abr

DAGESTÁN

Dne 20. října 1994 schválila Nejvyšší rada Dagestánské republiky nařízení o státním znaku. V něm je znak popsán v bodě 1 jako stříbrný (v originálním textu bílý) kruhový štit. V jeho středu je zlatý orel a nad ním zlaté slunce ve tvaru kotouče lemované ornamentem. V patě štítu jsou bílozlaté zasněžené vrcholy hor, rovina, moře a v kartuši stisknuté ruce. Napravo a nalevo od hor se vine zelená stuha s bílým nápisem *Respublika Dagestan*. V horní části má štit zlatou hranu, v dolní části dvě stuhy s ornamentem, levou modrou a pravou červenou. Podle bodu 2 je povoleno užívání černobilé verze znaku. Jeho autory jsou M. Gadžijev, A.V. Musajev, M.M. Šebanov a G. Balijev. (Dopis z úřadu Nejvyšší rady Dagestánské republiky z 8.12.1994.)
M.V. Revnivcev

VEXILOLOGICKÁ LITERATURA

Flaggen der Welt. Berlin: RV Reise und Verkehrsverlag, 1993. 1 list o rozměrech 138 x 98 cm. DEM 29.80

Jde o vlajkovou tabuli, či spíše o mapu světa, na pravotřídním křídovém papíře. Kolem ní jsou barevná vyobrazení vlajek nezávislých států světa. Ty jsou očíslovány podle kontinentů s uvedením názvu státu (v němčině) a hlavního města. Jednotlivé skupinky vlajek jsou pak od sebe odděleny "slepými mapkami" kontinentů s vyznačením hranic jednotlivých států a označením příslušného čísla ke vlajce. V horní části tabule jsou vyobrazeny vlajky nejdůležitějších mezinárodních organizací. Vlajky jsou zobrazeny v příslušném poměru stran ve velmi dobrém provedení. Udivující je aktuálnost vlajek. Přestože je uvedeno, že se jedná výslovně o vlajky státní, jsou zde některé tyto vlajky beze znaků (Finsko, Rakousko). Překvapením, a to milým, je i poměrně přesné rozlišení odstínů jednotlivých barev u vlajek, což však neplatí u barvy modré, kde jsou asi největší chyby. Odstín modré je např. u české a slovenské vlajky totičný s odstínem modré na vlajce Lucemburska a San Marina a naopak např. modrá na vlajce Švédska je silně tmavého odstínu, a to i přesto, že na celé tabuli napočítáme pět odstínů modré barvy. Jelikož se ale na kresbách vlajek jinak chyby prakticky nevyskytuji, nezbývá, než vydavatele za zpracování a vydání pochválit a tabuli doporučit do každé vexilogické knihovničky či sbírky. U nás ji dostane za 198 Kč.

Josef Hubka

RŮZNÉ

VEXILOLOGICKÁ A HERALDICKÁ RUBRIKA ČESKÉHO DENÍKU

Na základě návrhu zástupce šéfredaktora Českého deníku a našeho člena dr. J. Landergotta rozhodl 2. září 1994 výbor klubu zajišťovat příspěvky do nově zřizované rubriky tohoto deníku věnované vexiologickým novinkám a zajímavostem. Dne 5.10. byla rubrika *Vlajky a znaky* zahájena příspěvkem o vlajce Eritreje, aby pak pravidelně (nejprve se čtrnáctidenní a později s týdenní periodou) každou středu seznamovala čtenářskou obec s děním na vexiologickém poli. Ve svých příspěvcích některí členové výboru informovali o vlajkách Ivančic (19.10.), Jihoafrické republiky (2.11.), Říčan (16.11.), Čečenska (23.11.), starých českých krajů (30.11.), Sint Maartenu (7.12.), Pece pod Sněžkou (14.12.), Kambodže (21.12.) a Prahy-Jihozápadního města (28.12.). I když některé z těchto informací byly již otištěny ve *Vexilogii*, a tak mohou být užitečné spíše snad pro nové členy klubu, kteří nemají k dispozici starší čísla našeho zpravodaje, hlavním účelem rubriky je seznamovat s událostmi v české i zahraniční vexiologii především nezasvěcené čtenáře.

-jm-

16. MEZINÁRODNÍ VEXILOLOGICKÝ KONGRES

Tato významná vexiologická událost proběhne od 1. do 5. července letošního roku ve Varšavě. Kromě obvyklých odborných přednášek si její účastníci budou moci prohlédnout řadu výstav: vexiologické návrhy Anderse Holmquista ze Švédska v Paláci kultury a vědy, staré vojenské polské prapory z 16. až 20. století v Muzeu polské armády, sportovní vlajky v Muzeu sportu a turistiky, *Sedm století polského národního symbolu - bílé orlice* v královském zámku a železniční prapory v Muzeu železnic. Po ukončení kongresu budou moci zájemci navštívit Krakov. Přihlášky přijímá Earth Flag Center, Studio Artists Management, Palac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa.

abr

VEXILOLOGIE - zpravodaj Vexiologického klubu, 130 00 Praha 3, Pod lipami 58. Výkonný redaktor ing. Aleš Brožek. Toto číslo připravila redakční rada ve složení ing. A. Brožek, ing. P. Exner, mgr. P. Fojtík, J. Hubka, ing. J. Martykán, doc. L. Mucha, CSc., a dr. Zb. Svoboda. Výtvarně spolupracovali ing. P. Exner, A. N. Basov a ing. A. Brožek.

Březen 1995

č. 95

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. NP 426/93 ze dne 23. 3. 1993.

Z OBSAHU TOHOTO ČÍSLA:

PRAPORY TURKŮ NA JEJICH CESTĚ DO EVROPY	1835
NOVÉ ZNAKY	1847
Kyrgyzstán	1847
Karélie	1848
Jugoslávie	1848
Dagestán	1849
VEXILOLOGICKÁ LITERATURA	1849
RÚZNÉ	1850
Vexilologická a heraldická rubrika Českého deníku	1850
16. mezinárodní vexilologický kongres	1850

SUMMARY

The leading article by J. Martykán deals with the history of ancient Turkish states and nations (the Great Hun Empire, Western Hun Empire, the Huns of Europe, the Akhuns, the Avars, the Kök Turks, the Khazars, the Uigurs, the Karahans, the Ghaznavids, the Great Seljuk Empire, the Anatolian Seljuk State, the Harzemshahs, Golden Horda, the Tamerlane Empire, and the Babur Empire) and their flags. The regular section *New arms* is devoted to the arms of Kyrgyzstan, Karelia (Fig. 1, 2, and 3 show Karelian flag and arms proposals), Yugoslavia, and Daghestan. The section *Book reviews* brings a report on a new flag chart published in Germany and sold in the Czech Republic. The issue is concluded with the information on a vexillology and heraldry column that appeared in a Czech daily *Český deník* last year. It published 10 articles written by members of the committee of our society. This issue of *VEXILOLOGIE* was published thanks to the generous subvention of the company *Tonner International*. Those interested in obtaining back issues of *Vexilologie* may ask for an English list of them at the Club's address.

Vytisklo tohoto čísla sponzorovala firma

tonner
international